

Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Gelir ve Aylıkların Birleşmesi

The Combination of Income and Monthly Acquired Rights, in Turkish Social Security System

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BAĞCI*

Özet

Bu çalışmanın amacı, gelir ve aylıkların birleşmesi hususunda yürürlükteki sistem ve geçmiş sosyal güvenlik sistemleri kapsamında kazanılmış hakları karşılaştırmak ve sorunları ortaya çıkarmaktır. Gelir ve aylıkların birleştirilmesi hususu 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda yeniden düzenlenmiş ve tüm çalışanlar için aynı şekilde uygulamaya başlanmıştır. 5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önceki kazanılmış haklar ile Kanun'un yürürlük tarihinden sonraki gelir ve aylıkların birleşmesi hususu farklı Kanunları ilgilendirmesi nedeniyle farklılık arz etmektedir. Bu kapsamda, bu çalışmada, öncelikle gelir ve aylıkların birleşmesi hususu tartışılacaktır. Daha sonra sırasıyla uzun vadeli sigorta kollarından bağlanan aylıkların birleşmesi, kısa vadeli sigorta kollarından bağlanan gelirlerin birleşmesi, gelir ve aylıkların birleşmesi, 5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce kazanılmış gelir ve aylıkların birleşmesi ile bu gelir ve aylıklara yürürlük tarihinden sonra eklenen gelir ve aylıkların birleşmesi hususları yargı kararları ve uygulama örnekleri de dikkate alınarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Gelir, Aylık, Gelirlerin Birleşmesi, Aylıkların Birleşmesi, Gelir ve Aylıkların Birleşmesi.

Abstract

The subject of this study is to compare the combination of income and monthly acquired rights under the current system and social security system in force in respect of past and uncover the problems. The issue of consolidation or unification of the salary and incomes is reestablished with "The Social Insurance and Universal Health Insurance Law" (Law Nr.5510) and amended became applicable equally to all employees. The differences between the applications of the unification of salary and monthly incomes before and after the effective date of the law no.5510 and the influences of other laws or regulations on the issue makes the situation more complicated. In this context, in this study the unification of incomes and salary will be discussed first. Than the merger of revenue and months, the merger of monthly connected from long-term insurance arm respectively, short-term

* Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, mehmetbagci@beykent.edu.tr

consolidation of revenues linked insurance arm will be discussed. Then finally the income and consolidation of monthly, with earned income and the unification of the month prior and post to the effective date of the 5510 Act issues will be addressed, with the perspective of judicial decisions and practices.

Keywords

Income, Monthly Acquired Rights, The Combination of Income, The Combination of Monthly Acquired Rights, The Combination of Income and Monthly Acquired Rights.

GİRİŞ

Sosyal devletin en temel işlevlerinden birisi, vatandaşlarının sosyal güvenliğini sağlamaktır. T.C. Anayasası'nın sosyal güvenlik ile ilgili hükümleri devlete bu konuda sorumluluk yüklemiş, sosyal güvenliğini sağlayacağı, gerekli tedbirleri alacağını ve teşkilatı kurmasını hüküm altına almıştır (1982 tarihli T.C. Anayasası m.60).

Ülkemizde; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu¹ çıkarılıncaya kadar, hizmet akdiyle çalışanların 506, kendi nam ve hesabına çalışanların 1479, devlet memuru olarak çalışanların 5434, tarımda hizmet akdiyle çalışanların 2925, tarımda kendi nam ve hesabına çalışanların 2926 sayılı kanunlara tabi olarak sosyal güvenlikleri sağlanmaktaydı. Diğer bir deyişle, sigortalıların sosyal güvenlik hakları beş ayrı Kanun ile düzenlenmişti. Ayrıca, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesindeki sandıklara tabi olanlar da kendi vakıf senetlerine göre sosyal güvenlikleri gerçekleştirmektedir. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının sosyal güvenlikleri 5510 sayılı Kanun döneminden önce olduğu gibi mevcut durumumda da tamamlayıcı bir sosyal güvenlik sistemini içeren 205 sayılı OYAK Kanunu kapsamındadır.

Müteakiben, 31.05.2006 tarihinde 5510 sayılı Kanun kabul edilmiş, 01.01.2007 tarihinde de yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Ancak, 5510 sayılı Kanun'un bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi, kanuna ek ve değişiklik getiren mevzuatın çıkarılması gibi nedenlerle yürürlük tarihi; önce 01.07.2007 tarihine, sonra 01.01.2008 tarihine ertelenmiş ve nihayet 5510 sayılı Kanun, 01.10.2008 tarihinde tüm hükümleri ile yürürlüğe girmiştir. 5510 sayılı Kanun ile sosyal sigortalar alanında birçok konuda norm ve standart birliği sağlanmış ve uygulamaya geçirilmiştir.

Mevcut sosyal güvenlik sisteminde 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinde üç tür sigortalılığın mevcut olduğu belirtilmiştir. Bunlar kısaca; m.4/I, (a) bendi altında hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar, m.4/I, (b) bendi altında bağımsız çalışanlar, m.4/I, (c) bendi altında

¹ RG, 16.06.2006, 26200.

memurlar ve kamu görevlileri olarak hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre sigortalı olanlar 5510 sayılı Kanun m.4/I, (a); 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre sigortalı olanlar 5510 sayılı Kanun, m.4/I, (b); bendinde belirtilenlere uygulanmaktadır. 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na göre iştirakçi olanlar da 5510 sayılı Kanun m.4/I, (c) yönünden sigortalı sayılmıştır².

Çalışmamızın konusu gelir ve aylıkların birleşmesi hususunda yürürlükteki sistem ve geçmiş sosyal güvenlik sistemleri kapsamında kazanılmış hakları karşılaştırmak ve sorunları ortaya çıkarmaktır. Gelir ve aylıkların birleştirilmesi hususu 31.05.2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanun'da yeniden düzenlenmiş ve tüm çalışanlar için aynı şekilde uygulanmaya başlanmıştır³.

Çalışmamızda, gelir ve aylıkların birleşmesi anlatılacak, daha sonra sırasıyla uzun vadeli sigorta kollarından bağlanan aylıkların birleşmesi, kısa vadele sigorta kollarından bağlanan gelirlerin birleşmesi, gelir ve aylıkların birleşmesi, kazanılmış gelir ve aylıkların birleşmesi hususları yargı kararları ve uygulama örnekleri de dikkate alınarak ele alınacaktır.

1. SİGORTA EDİMLERİNİN BİRLEŞMESİ

5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önceki sosyal sigorta sisteminde çalışılan sigortalılıklar mevcuttu. Geçmişteki sistemde, "sigortalılıkta teklik ilkesi" doğrultusunda, çalışanların aynı anda birden fazla sosyal güvenlik yasa kapsamında sigortalı sayılması geçersiz sayılıyordu⁴. Ancak, sigortalıların tabi oldukları yasa kapsamında, birden fazla aylık ve gelir alması mümkündü. Böyle bir durum, söz konusu ilkenin ihlali anlamına gelmemekteydi. Farklı kurumlardan da olsa, sigortalının prim karşılığını ödediği sigorta kolları edimlerinden yararlanması doğal karşılanıyordu⁵. Mevcut sistemde, 6111 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce, 5510 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesi

² Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ali Güzel, Ali Rıza Okur, Nurşen Caniklioğlu, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 15. Baskı, 2014, İstanbul, s.101-247; Can Tuncay, Ömer Ekmekçi, *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, Beta Yayınları, 16. Baskı, İstanbul, 2013, s.259-282; Levent Akın, *Sosyal Güvenlik Hukukunda Bağımlı Çalışanların Maluliyeti*, Yetkin Yayınları, Ankara 2007, s.40-110.

³ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mehmet BAĞCI, "Maluliyet ve Vazife Maluliyeti", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2014.

⁴ "...Sosyal güvenlik sisteminin yapısı itibarıyla çifte sigortalılık üzerinden birden fazla yaşlılık aylığına hak kazanmaya olanak vermediği.." Yarg. HGK'nun 15.01.2014 tarihli ve E. 2013/10-235-K. 2014/9 sayılı kararı; www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi 29.03.2016).

⁵ Ali Nazım Sözer, Coşkun Saraç, "Sosyal Sigorta Edimlerinde Çokluk Birden Fazla Ödenek, Gelir ve Aylığa Hak Kazanmak", Legal İşHSGHD, 20.Sayı, 2008, s.1481.

sosyal sigortalarda teklik ilkesini öngörmüştü⁶. Ancak, yapılan değişikliklerle bu hususta geri gidişler oluşmuştur⁷. Bu kapsamda, geçmiş sosyal güvenlik sisteminde ve yürürlükteki sosyal güvenlik sisteminde sigortalılıkların çakışması yani birden fazla sosyal sigorta ilişkisi bulunması mümkündür⁸. Bu durum bazen zorunlu sigortalılıkta olabildiği gibi isteğe bağlı sigorta ile zorunlu sigortalılık arasında da olabilmektedir. Çakışma, aynı zamanda kısmi ve tam sigortalılık arasında da gerçekleşebilmektedir.

Belirtmek gerekir ki, yabancı ülkelerdeki hak edilen gelir ve aylıkların ülke sosyal güvenlik mevzuatına göre hak edilen gelir ve aylıklar ile birleşip birleşmeyeceği hususu da önem arz etmektedir. Örneğin Almanya'da çalışmalarından ötürü malullük aylığı almaya hak kazanan Türk Vatandaşının, ayrıca ülkemizde de borçlanma yoluyla yaşlılık aylığı alması mümkündür⁹.

Bazı durumlarda sigortalı farklı sebeplerle birden fazla gelir ya da aylık almaya da hak kazanabilir. Buna çalışmamızda, gelir ve/veya aylıkların birleşmesi diyeceğiz.

Bu kapsamda öncelikle gelir ve aylığın tanımını açıklamamız uygun olacaktır. 5510 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde; "Gelir: İş

⁶ Müjdat Şakar, *Sosyal Sigortalar Uygulaması*, 11.baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2014, s.92; 53.maddenin, 1.fıkrasının değişiklikten önceki hali: "(Değişik 1. fıkra: 5754 - 17.4.2008 / m.33) Sigortalının, 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yer alan sigortalılık hallerinden birden fazlasına aynı anda tabi olmasını gerektirecek şekilde çalışması halinde; öncelikle aynı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında, (c) bendi kapsamında çalışması yoksa ilk önce başlayan sigortalılık ilişkisi esas alınarak sigortalı sayılır." şeklindedir; Güzel, Okur, Caniklioğlu, **a.g.e.**, 173.

⁷ 5510 sayılı Kanun'un "Sigortalılık hallerinin birleşmesi" başlıklı 53.maddesinin, 1.fıkrası; "(Değişik 1.fıkra: 6111 - 13.2.2011 / m.33) Sigortalının 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan sigortalılık statüleri ile (c) bendinde yer alan sigortalılık statüsüne aynı anda tabi olacak şekilde Kanun kapsamına girmesi halinde öncelikle aynı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında, (a) ve (b) bentlerinde yer alan sigortalılık statülerine tabi olacak şekilde Kanun kapsamına girmesi halinde ise aynı maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Ancak, sigortalılık hallerinin çakışması nedeniyle Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılığı esas alınanlar, yazılı talepte bulunmak ve Kanunun 82'nci maddesine göre belirlenen prime esas kazanç alt sınırı ve üst sınırına ilişkin hükümler saklı olmak kaydıyla, esas alınmayan sigortalılık statüsü kapsamında talep tarihinden itibaren prim ödeyebilirler. Bu şekilde ödenen primler; iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından sağlanan haklar yönünden, Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık statüsünde, kısa vadeli sigorta kollarından sağlanan diğer yardımlar ile uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan yardımlar yönünden ise Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalılık statüsünde değerlendirilir. Bu fıkra hükümlerine göre ödeme talebinde bulunulduğu halde ait olduğu ayı izleyen ayın sonuna kadar ödenmeyen primlerin ödenme hakkı düşer. 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi ile aynı maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki diğer sigortalılık statülerine aynı anda tabi olacak şekilde çalışılması durumunda, (b) bendinin (4) numaralı alt bendi dışındaki diğer sigortalılık durumu dikkate alınır." şeklindedir.

⁸ Ali Nazım SÖZER, *İşçi, Bağımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*, 2.Baskı, İstanbul, 2015, s.489-490; Ayrıntılı bilgi için Bkz., Ali Ekin, *Zorunlu Sigortalılık İlkesi Kapsamında Sigortalılık Hallerinin Çakışması ile Gelir ve Aylıkların Birleşmesi*, Sosyal Güvenlik Dergisi, 2016, C.6, S.1, s.94-125.

⁹ Sözer, Saraç, **a.g.m.**, s.1485.

kazası veya meslek hastalığı halinde sigortalıya veya sigortalının ölümü halinde hak sahiplerine, yapılan sürekli ödeme; Aylık; Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile vazife malullüğü halinde yapılan sürekli ödeme” şeklinde tanımlanmıştır¹⁰. Kısaca; gelir kısa vadeli sigorta kollarından, aylık ise uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan sosyal sigorta edimleridir. Sigortalının, söz konusu edimlere hak kazanabilmesi için, kısa vadeli sigorta kolları için % 2 oranında¹¹, uzun vadeli sigorta kolları için ise % 20 oranında sigortalı için prim ödenmesi gerekmektedir (5510 sayılı Kanun m.81). 5510 sayılı Kanun’un 16, 17, 19, 20. maddeleri gelirlere ilişkin hükümleri, 29. maddesi aylıklara ilişkin hükümleri 34, 54, 55, 56, 93, 94, 96, 97. maddeleri ile 1, 7, 20. geçici maddeleri gelir ve aylıklara ilişkin ortak hükümleri içermektedir.

Bazı durumlarda sigortalı, hem sürekli iş göremezlik gelirin hem de yaşlılık aylığına, bazen de hem yaşlılık aylığına hem de malullük aylığına hak kazanır durumda olabilir. Bu durumlarda da söz konusu sigortalıya her iki aylığın ya da hem gelir hem de aylığın bağlanıp bağlanmayacağı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkar. 5510 sayılı Kanun’un 54. maddesi bu ve buna benzer durumları düzenlemektedir¹². Çalışmamızın ana esaslarını 5510 sayılı Kanun’un 54. maddesi belirleyecektir¹³.

5510 sayılı Kanun’un “Aylık ve gelirlerin birleşmesi” başlıklı 54. maddesi; Kanuna göre bağlanacak aylık ve gelirlerin birleşmesi durumunda, önce uzun vadeli sigorta kollarından bağlanacak olan aylıkların birleşmesi durumunu, daha sonra kısa vadeli sigorta kollarından bağlanacak olan gelirlerin birleşmesi durumunu, son olarak da gelir ve aylıkların birleşmesi durumunu hüküm altına almıştır¹⁴. Biz de bu sistematik içinde konuyu ele alacağız. Ayrıca 5510 sayılı Kanun öncesi durum ayrı bir başlık içinde incelenecektir.

2. AYLIKLARIN BİRLEŞMESİ

Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile vazife malullüğü halinde yapılan sürekli ödeme olan “aylık”ların birleşmesi halini bu başlıkta inceleyeceğiz. Bu

¹⁰ Tuncay, Ekmekçi, **a.g.e.**, s.480.

¹¹ 5510 sayılı Kanun m.81/1, (c); “...Bu primin tamamını işveren öder. Bu oranı %1,5 oranına düşürmeye ya da %2,5 oranına artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.”

¹² Güzel, Okur, Caniklioğlu, **a.g.e.**, s.696; Cevdet İlhan Günay, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008, s.506-507.

¹³ Ayrıntılı bilgi için Bkz. SGK’nın 2008/96 tarihli ve sayılı, “5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Tahsis Mevzuatına İlişkin Hükümleri” konulu genelgesi ile 2009/70 tarihli ve sayılı “Gelir ve Aylıkların Birleşmesi” konulu genelgesi.

¹⁴ Kadir Arıcı, *Türk Sosyal Güvenlik Hukuku*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2015, s.454-456; M.Refik Korkusuz, Suat Uğur, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa, 2015, s.308-309, s.382; Yusuf Alper, *Türk Sosyal Güvenlik Sistemi Sosyal Sigortalar Hukuku*, Dora Yayınevi, Bursa, 2013, s.287; Polat Tunçer, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 3.Baskı, Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2015, s.322-323.

aylıklar ise sırasıyla malullük, yaşlılık, ölüm ve vazife malullüğü aylığı olarak adlandırılmaktadır¹⁵. Yukarıda da belirtildiği gibi, sigortalı bu aylıkların birine hak kazanabileceği gibi birkaçına birden de hak kazanabileceği durumlar ortaya çıkabilir. Ayrıca birden fazla ölüm aylığına hak kazanma ihtimali de mevcuttur.

Söz konusu, uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan edimlerden aylıkların birleşmesi hususunu 5510 sayılı Kanun'un "Aylık ve gelirlerin birleşmesi" başlıklı 54. maddesi, 1. fıkrası a bendinde; 5510 sayılı Kanuna göre bağlanacak aylık ve gelirlerin birleşmesi durumunda; uzun vadeli sigorta kollarından hangi esaslar doğrultusunda aylık bağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Aylıklar 5510 sayılı Kanun'a göre uzun vadeli sigorta kollarının yani malullük, vazife malullüğü, yaşlılık ve ölüm sigortaların edimleridir. Sigortalının, söz konusu sigorta kollarının korumasından faydalanabilmek için % 20 oranında sigortalı için prim bildirilmesi (ödenmesi) gerekmektedir (5510 sayılı Kanun m.81). Malul olan sigortalı da yaşlılık sigortasından faydalanacak sigortalı da ölüm sigortasından yararlanacak hak sahibi de bir bütün halinde ödenen (bildirilen) primlerin karşılığında sigorta edimi olan aylığa hak kazanmaktadır. Aylıkların Birleşmesi hususunun ayrıntıları aşağıda, ana esasları ise TABLO.1 de belirtilmiştir.

2.1. Hem Malûllük Hem de Yaşlılık Aylığına Hak Kazanan Sigortalının Durumu (m.54/I, (a), 1)

Kanunkoyucu, hem malûllük hem de yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıya, bu aylıklardan yüksek olanı, aylıklar eşitse yalnız yaşlılık aylığının bağlanacağına kısaca sadece yüksek olanın verileceğine hükmetmiştir (m.54/I, (a), 1). Bu konudaki hükmün, yani sadece bir aylığın bağlanmasının, sigortalanın malullük, yaşlılık ve ölüm risklerinin tamamı için tek prim ödenmesi nedeniyle isabetli olduğunu değerlendiriyoruz.

2.2. Malûllük, "Vazife Malullüğü" veya Yaşlılık Aylığı ile Birlikte, Ölen Eşinden Dolayı da Aylığa Hak Kazanan Sigortalının Durumu (m.54/I, (a), 2)

Malûllük, "vazife malullüğü" veya yaşlılık aylığı ile birlikte, ölen eşinden dolayı da aylığa hak kazanan sigortalıya her iki aylığı bağlanacaktır (m.54/I, (a), 2). Burada iki grup bulunmaktadır. Birinci grup malullük aylığı ya da vazife malullüğü aylığı veya yaşlılık aylığı alanlar. İkinci grupta ise birinci gruptan aylık alanlardan ölen eşinden dolayı da aylığa hak kazananlardır. Kanun metninin yazılış tekniği anlaşılmalı zorlaştırmaktadır. Burada anlatılmak istenen birinci gruptan aylık alanların aynı zamanda ölen eşinden dolayı da aylık alması durumudur. Bu durumda olan her iki aylığı da almaya hak kazanan sigor-

¹⁵ Resul, Aslanköylü, *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi (SSK ile Karşılaştırma)*, Ankara, 2009, (Kısaca: **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**), s.1098.

talya her iki aylığa da bağlanacaktır. Karışıklığa neden olan Kanun metninde birinci grup ile ikinci grup ta belirtilen aylıkların birleşip birleşmemesi hususu açık olarak belirtilmemiştir. Söz konusu aylıkların birleşmeyeceği Aslanköylü tarafından belirtilmiştir¹⁶. Bize göre ise bu yorum isabetli değildir. Burada belirtilen yukarıda da değindiğimiz üzere, malullük ya da vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı alanların aynı zamanda ölen eşinden dolayı da aylığa hak kazanmasıdır¹⁷.

2.3. Ana ve Babasından Ayrı Ayrı Aylığa Hak Kazanan Çocukların Durumu (m.54/I, (a), 3)

Ana ve babasından ayrı ayrı aylığa hak kazanan çocuklara, yüksek olan aylığın tamamı, az olan aylığın yarısı ödenecektir (m.54/I, (a), 3). Burada Anayasanın 2, 60-65. maddelerinde belirtilen sosyal devlet ilkesi doğrultusunda hareket edildiği değerlendirilmektedir.

2.4. Birden Fazla Çocuğundan Aylığa Hak Kazanan Ana ve Babanın Durumu (m.54/I, (a), 4)

Birden fazla çocuğundan aylığa hak kazanan ana ve babaya en fazla ödemeye imkân veren ilk iki dosyadan yüksek olan aylığın tamamı, düşük olan aylığın yarısı ödenir (m.54/I, (a), 4). Bu hüküm isabetlidir. Burada öncelikle dosyaların ödeme imkânları sıraya konulacaktır. En fazla ödemeye imkân veren ilk iki dosyadan işlem yapılacaktır¹⁸. Diğer dosyalar devre dışı bırakılacaktır.

2.5. Hem Eşinden, Hem de Ana ve/veya Babasından Ölüm Aylığına Hak Kazanan Kız Çocuklarının Durumu (m.54/I, (a), 5)

Hem eşinden, hem de ana ve/veya babasından ölüm aylığına hak kazananlara, tercihinin göre eşinden ya da ana ve/veya babasından bağlanacak aylığı bağlanır (m.54/I, (a), 5). Bilindiği gibi evlenme ile kız çocuğuna bağlanmış olan ölüm aylığı kesilmektedir (m.37, I). Kocanın ölümü veya boşanma durumunda aylık tekrar bağlanmaktadır. Kanunkoyucu, eşe aylık bağlama konusunda ikinci aylığın yarısının bağlanması kistasından ayrılmıştır. Burada da ikinci aylığın yarısının bağlanması ölçütünün kullanılması uygun olurdu¹⁹. Bu bentte dikkati çeken diğer husus ise, hak sahibi kız çocuğuna yüksek olan değil de tercih ettiği aylığın bağlanacağıdır. Ancak doğal olarak yüksek olan aylık seçilecektir²⁰.

¹⁶ Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1100.

¹⁷ Güzel, Okur Caniklioğlu, **a.g.e.**, s.554, s.741.

¹⁸ Farklı görüşte, Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1100

¹⁹ Bkz. Aynı görüşte, Yasakoyucunun burada hak sahibine değil de Kurumun yararına öncelik verdiği düşünülmektedir, Güzel, Okur Caniklioğlu, **a.g.e.**, s.742.

²⁰ Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1101.

2.6. Vazife Malullüğü Aylığı Almakta İken, Tekrar Sigortalı Olanlardan Hem Vazife Malullüğüne Hem de Malullük Aylığına Hak Kazananların ve Bunlardan Hem Vazife Malullüğü Hem de Yaşlılık Aylığına Hak Kazananların Durumu (m.54/I, (a), 6)

5510 sayılı Kanun'da, malullük sigortası işçiler ve bağımsız çalışanlar ile memurlar ve kamu görevlileri için ortak olarak düzenlenmiş (m.25), vazife malullüğü ise yalnızca memurlar ve kamu görevlilerine ilişkin hükümler bölümünde onlara özgü olarak malullüğün özel bir hali olarak hüküm altına alınmıştır (m.47)²¹. 5510 sayılı Kanun'un 47. maddesinin ilk halinde vazife malullüğü m.4/I, (c) kapsamına giren sigortalılar için iş kazası ve meslek hastalığı şeklinde düzenlenmiş, daha sonra da 17.4.2008 tarihli 5754 sayılı Kanun'la değiştirilerek m.4/I, (c) kapsamına giren sigortalılar için uzun vadeli sigorta kolları arasına girmiştir. 5510 sayılı Kanun'da vazife malullüğü ile ilgili olarak malullük tanımının esas alınması ve Kanun'un m.54/1. fıkrasında, vazife malullüğü aylığının uzun vadeli sigorta edimi sayılmasıyla, vazife malullüğünün uzun vadeli sigorta dalına dâhil edildiği söylenebilir. Aslında Kanun'un son hali gözönüne alındığında, malullük ve vazife malullüğü aynı risk grubuna giren sigorta koludur. Nitekim Kanun'un m.54/I, (a), 6 de: "Bu Kanuna göre vazife malullüğü aylığı almakta iken, tekrar sigortalı olanlardan hem vazife malullüğüne hem de malullük aylığına hak kazananlara bu aylıklardan yüksek olanı, aylıkları eşitse yalnızca vazife malullüğü aylığı.."nın bağlanacağı isabetli olarak belirtilmiştir.

Belirtmek gerekir ki, bunlardan hem vazife malullüğü hem de yaşlılık aylığına hak kazananlara, bu aylıkların her ikisinin ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Aynı risk grubunda olmasına rağmen her iki aylığında ödenmesi kanaatimizce isabetlidir. Çünkü kanunkoyucu tarafından vazife malullüğü önce kısa vadeli sigorta kolları arasında düşünülmüş, daha sonra 5734 sayılı Kanunla uzun vadeli sigorta kolları arasına dâhil edilmiştir. Bu kapsamda, bu durumda olanlara, her iki aylığın da ödenmesi sosyal sigorta sistemi açısından uygun olmuştur. Kanun vazife malullüğünü uzun vadeli sigorta kolları içinde tuttuğu için bu düzenlemeyi tutarlı saymak gerekir. Ancak bu durumda da malullük ve vazife malullüğü ödemelerinin birleşmesi durumunda yüksek olan ödeme alınacaktır. **Bu düzenleme kanaatimizce isabetli olmuştur.**

Gerek, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre vazife malullüğü aylığı bağlanmış olanlar ve Harp malulleri ile gerekse bunların dışındaki vazife malullerinin, 5510 sayılı Kanunun uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak çalışmaları neticesinde, Yasanın öngördüğü şartların gerçekleşmesi halinde **ayrıca yaşlılık aylığı da bağlanacak, vazife malullüğü aylığı ile birlikte bu**

²¹ Tuncay, Ekmekçi, a.g.e., s.410.

aylıkların tamamını alabileceklerdir. Bu kimselerin (adi) maluliyet aylığına hak kazanmaları durumunda ise, vazife malullüğü aylığı ile (adi) maluliyet aylığı karşılaştırılması neticesinde sadece yüksek olanını alabileceklerdir^{22,23}.

2.7. Evliliğin Ölüm Nedeniyle Sona Ermesi Durumunda Sonraki Eşinden de Aylığa Hak Kazananların Durumu (m.54/I, (a), 7)

Ölen sigortalının dul kalan eşi, evlendiğinde ölüm aylığı kesilmektedir. Ancak, evlilik son bulduğunda önceki eşten tekrar ölüm aylığı bağlanacaktır. Sonraki evlilikte ölüm nedeniyle bittiğinde ise her iki aylıktan yüksek olanı değil, tercih ettiği aylık bağlanacaktır (m.54/I, (a), 7)²⁴.

3. GELİRLERİN BİRLEŞMESİ

İş kazası veya meslek hastalığı halinde sigortalıya veya sigortalının ölümü halinde hak sahiplerine, yapılan sürekli ödeme gelir olarak ifade edilmektedir. Söz konusu, uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan edimlerden gelirlerin birleşmesi hususunu 5510 sayılı Kanun'un "Aylık ve gelirlerin birleşmesi" başlıklı 54. maddesi, 1. fıkrası b bendinde; 5510 sayılı Kanuna göre bağlanacak aylık ve gelirlerin birleşmesi durumunda, kısa vadeli sigorta kollarından; hangi esaslar doğrultusunda gelir bağlanacağı, aylıkların birleşmesinin belirtildiği "a" bendine benzer ve aynı esaslar çerçevesinde hüküm altına alınmıştır. Ana esasları gelirlerin birleşmesi tablosunda (TABLO.2) belirtilen bu bendin hükümlerinin ayrıntılarını da aşağıda sırasıyla inceleyelim.

3.1. Sürekli İş Göremezlik Geliriyle Birlikte Ölen Eşinden Dolayı da Gelire Hak Kazanan Eşin Durumu (m.54/I, (b), 1)

Kısa vadeli sigorta kollarından sürekli iş göremezlik geliri almakta olan kadın ya da erkek eş²⁵, aynı zamanda iş kazası ve meslek hastalıklarından dolayı ölen eşinden dolayı da ölüm gelirin hak kazanabilir. Bu durumda, sürekli iş göremezlik geliriyle birlikte ölen eşinden dolayı da gelire hak kazanan eş her iki geliri ödenecektir (m.54/I, (b), 1).

3.2. Ana ve Babadan Ayrı Ayrı Gelire Hak Kazananların Durumu (m.54/I, (b), 2)

Ana ve babadan ayrı ayrı gelire hak kazananlara, yüksek olan gelirin tamamı, az olanın yarısı ödenecektir (m.54/I, (b), 2).

²² Ayhan Tuncer, <http://www.isvesosyalguvenlik.com/vazife-malulu-ayligi-alanlarin-calistirilmalari-halinde-5510-sayili-kanuna-gore-sigortalilik-durumlari>, (Erişim tarihi, 19.03.2016).

²³ Bkz., Yarg. 10. HD. 4.5.1987 tarihli ve 319/2659 sayılı kararında Almanya'da kısmi malullük aylığı bağlanan sigortalıya ayrıca Türkiye'de de malullük aylığı bağlanabileceğine karar vermiştir, Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.796.

²⁴ Güzel, Okur Caniklioğlu, **a.g.e.**, s.742.

²⁵ Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1101.

3.3. Birden Fazla Çocuğundan Gelire Hak Kazanan Ana ve Babanın Durumu (m.54/I, (b), 3)

Birden fazla çocuğundan gelire hak kazanan ana ve babaya, en fazla ödemeye imkân veren ilk iki dosyadan yüksek olan gelirin tamamı, düşük olan gelirin ise yarısı verilecektir (m.54/I, (b), 3).

3.4. Hem Eşinden, Hem de Ana ve/veya Babasından Ölüm Gelirine Hak Kazananların Durumu (m.54/I, (b), 4)

Hem eşinden, hem de ana ve/veya babasından ölüm gelirine hak kazananlara, tercihinine göre eşinden ya da ana ve/veya babasından bağlanacak geliri bağlanmaktadır (m.54/I, (b), 4). Bu hüküm pek açık değildir. Hak sahibi, ya eşinden ya da anne ve/veya babasından olan gelirlerden birini tercih edecektir. Ancak, hem anne hem de babasından gelir almayı hak ediyorsa, anne ve/veya babasından olan geliri tercih eden kişiye, "ana ve babadan ayrı ayrı gelire hak kazananlara, yüksek olan gelirin tamamı, az olanın yarısının ödeneceği (m.54/I, (b), 2)" hükmüne istinaden gelir bağlanacaktır²⁶.

3.5. Evliliğin Ölüm Nedeniyle Sona Ermesi Durumunda Sonraki Eşinden de Gelire Hak Kazananların Durumu (m.54/I, (b), 5)

Evliliğin ölüm nedeniyle sona ermesi durumunda sonraki eşinden de gelire hak kazananlara tercih ettiği geliri bağlanır (m.54/I, (b), 5). Sağ kalan eş her iki ölen eşinden ölüm geliri alamaz. Söz konusu hak sahibine tercih ettiği gelir bağlanacaktır.

4. GELİR VE AYLIKLARIN BİRLEŞMESİ

4.1. Gelir ve Aylıkların Birleşmesi

5510 sayılı Kanun'un "Aylık ve gelirlerin birleşmesi" başlıklı 54. maddesi, 1. fıkrası c bendi; kısa ve uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan edimlerden gelir ve aylıkların birleşmesi hususunu "Bu Kanuna göre bağlanacak aylık ve gelirlerin birleşmesi durumunda; **Malullük, yaşlılık, ölüm sigortaları ve vazife malullüğü ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse**, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık veya gelirlerden yüksek olanın tamamı, az olanın yarısı, eşitliği halinde ise iş kazası

²⁶ İleride de belirtileceği gibi geçmiş dönem sosyal sigorta kanunları farklı sonuçlara neden olmaktadır, "...davacının eşi ve babasının ölüm tarihlerine göre uygulanması gereken 506 sayılı Yasanın geçici 91. maddesi çerçevesinde; eş/babasından da ölüm aylığı bağlanabilmesi için kız çocuğu davacının, "evlenmeme, Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi çalışmama veya kendi çalışmalarından dolayı buralardan gelir veya aylık almama" hallerinin söz konusu olup olmadığı belirlenerek; ...yapılacak değerlendirme sonucuna göre karar verilmesi gerekir...", Yarg. 10.H.D.nin 30.11.2015 tarihli ve E.2015/4164-K.2015/20948 sayılı kararı (Yayımlanmamıştır).

ve meslek hastalığından bağlanan gelirin tümü, malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığının yarısı bağlanır.” şeklinde hüküm altına almıştır²⁷.

Ayrıntıları TABLO.3 (Gelir ve Aylıkların Birleşmesi)'te gösterilmiştir. Düzenlemede hak sahibi ifadesi kullanılmış, anne, baba, çocuk ya da eşler arasında ayırım yapılmamıştır. Vazife malullüğü de bu hükme dâhildir. Burada belirtilen husus, aylık ve gelirlerin birleşmesi durumudur. Aylıkların ve gelirlerin kendi içlerinde birleşmesi durumu maddenin 1. fıkrasının a ve b bentlerinde belirtilmiştir. Örnek olarak eşlerde iki aylık birleştiğinde de birine, iki gelir birleştiğinde de birine hak kazanabilecekken, bir aylık bir gelir birleştiğinde birini tam diğerini de yarım olmak üzere hak kazanacaktır. Uzun ve kısa vadeli sigorta kollarında eşler için çift ödeme yapılması tercihinin seçilmiş olması öğretide eleştirilmiştir²⁸. Bize göre sosyal sigorta edimleri için bir ilke konulmaya çalışılmış olması nedeniyle hüküm isabetlidir.

Aynı kişinin hem malullük aylığına hem yaşlılık aylığına hem de iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından sürekli iş göremezlik gelirine hak kazanması koşullarını yerine getirmesi olasılığı da mevcuttur. Bir durumda da yukarıda ifade edilen hükümler uygulanmalıdır. Sigortalıya bu aylık ve gelirlerden yüksek olanın tümü, eksik olanın da yarısı bağlanmalıdır. Burada, hüküm gereği yaşlılık ve malullük aylığının birlikte verilmesi mümkün olmadığından öncelikle bu iki aylık arasında yüksek olanı tespit edilmelidir. Daha sonra, yüksek olan aylık ve sürekli iş göremezlik geliri arasında bir karşılaştırma yapılmalı ve bundan sonra yüksek olanın tümü eksik olanında yarısı bağlanmalıdır. Eğer daha yüksek olan aylık ve sürekli iş göremezlik geliri eşit çıkarsa, gelirin tümü, maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanan aylığın da yarısı verilmelidir.

Belirtmek gerekir ki gelir ve aylıkların birleşmesi durumunda yüksek olanın tamamı diğerinin ise yarısının bağlanması eleştiriye açıktır. Benzer düzenlemeyi içeren mülga 506 sayılı Kanun'un 92. maddesinin her iki ödememin de tam olması gerektiğini içeren iptal davasına ilişkin Anayasa Mahke-

²⁷ "...506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 92.maddesine göre, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık ve gelirlerden yüksek olanın tümü, eksik olanın da yarısı bağlanır. Bu aylıklar eşitse, iş kazaları ile meslek hastalıkları sigortasından bağlanan gelirin tümü, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanan aylığın da yarısı verilir...", Yarg. 10.H.D.nin 06.02.2007 tarihli ve E. 2006/13161-K. 2007/1700 sayılı kararı, www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi 29.03.2016); "...5510 Sayılı Kanun'un 54'üncü maddesinin "c" bedinde yer alan "Malullük, yaşlılık, ölüm sigortaları ve vazife malullüğü ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık veya gelirlerden yüksek olanın tamamı, az olanın yarısı, eşitliği halinde ise iş kazası ve meslek hastalığından bağlanan gelirin tümü, malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığının yarısı bağlanır." hükmünün gözletilmesi gerekir...", Yarg. 10.H.D.nin 26.01.2016 tarihli ve E. 2015/6503-K. 2016/835 sayılı kararı, www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi 29.03.2016).

²⁸ Sözer, Saraç, a.g.m., s.1491.

mesi kararında²⁹; sosyal devlet ilkesine aykırı bir durumun olmadığı, her iki ödemenin de tam olarak ödenmesi durumunda kurum aktüeryal dengesinin bozulabileceği ve primlerin artırılması gerekebileceği, birinin tam diğerinin yarım ödenmesinin, sakat olanın koruma önceliğinin gözetilmesi nedeniyle de uygun olduğu vurgulanmıştır. Ancak primlerin tam, ödemenin ise sınırlı yapılması öğretide ve karşı oy yazılarında haklı olarak eleştirilmiştir³⁰. Biz bunun bir sosyal politika tercihi olduğunu ve kurumun aktüeryal dengesini güçlü tutmak amacıyla yapıldığını kabul etmekle birlikte ayrı ve tam primler karşılığında ayrı ve tam edimlerin olması gerektiği kanaatini taşıyoruz.

4.2. Bir Kişide İki Den Fazla Gelir veya Aylık Birleştiği Takdirde Gelir ve Aylıkların Birleşmesi

5510 sayılı Kanun'un "Aylık ve gelirlerin birleşmesi" başlıklı 54. maddesi, bir kişide ikiden fazla gelir veya aylık birleşmesi durumunu da 2. fıkrası ile; "Birinci fıkradaki sıralamaya göre yapılacak değerlendirmeler sonucunda, bir kişide ikiden fazla gelir veya aylık birleştiği takdirde, bu gelir ve aylıklardan en fazla ödemeye imkân veren iki dosya üzerinden gelir veya aylık bağlanır, diğer dosya veya dosyalardaki gelir ve aylık hakları durum değişikliği veya diğer bir dosyadan gelir veya aylığa hak kazanıldığı tarihe kadar düşer." hükmü ile belirtmiştir.

Daha önceki kanunlarda dikkate alınmamış bu durum isabetli olarak 5510 sayılı Kanun'da hüküm altına alınmıştır. Ancak söz konusu hüküm ile ilgili olarak, kişi ve sigorta dalı farklılığının dikkate alınmaması öğreti tarafından haklı olarak eleştirilmektedir³¹. Birinci fıkrada yapılan değerlendirmeler neticesinde bir kişide birleşebilecek aylık ve gelirler birçok olasılık ortaya

²⁹ AYM'nin 11.03.2003 gün, E.2001/K.351 sayılı Karar, RG., 16.12.2003, 25318.

³⁰ Sözer, Saraç, a.g.m., s.1486; AYM'nin 11.03.2003 gün, E.2001/K.351 sayılı Kararı, RG., 16.12.2003, 25318'da, AYM Üyesi Ali Hüner'in karşı oy yazısı; "İtiraz isteminde bulunan Mahkeme, iptali istenen yasa hükmünün Anayasa'nın 61. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmektedir. Anayasa'nın 4709 sayılı Yasa ile değişik 65. maddesine göre, Devlet Anayasa ile belirlenen görevlerini mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirirken, "bu görevlerin amaçlarına" uygun öncelikleri gözetileceği belirtilirken 61. maddede sayılan maluller ve sakatlar öncelikle sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gereken kişilerdir. Anayasa'nın 61. maddesinde, Devletin harp vazife ve şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malul ve gazileri koruyacağı ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlayacağı, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alacağı hükmüne bağlanmaktadır. 61. maddede sosyal güvenlik bakımından özel korumaya alınan maluller ve sakatlar hakkında düzenlenecek kurallarda, Anayasa'nın 65. maddesinde öngörülen Devletin mali kaynaklarının yeterliliğine dayanmak, sosyal Devlet ve sosyal güvenlik anlamlarına ve anlayışlarına tamamen ters kavramlardır. Kabulü mümkün görülemez."; AYM Üyesi Fulya Kantarcıoğlu'nun karşı oy gerekçesi; "...aynı sosyal amaca yönelik olsa da farklı gereksinimlerin ortaya çıkardığı ve ayrı primlere bağlı tutulan sigortalıların birleşmesi halinde dava konusu kuralda öngörüldüğü biçimde, bunlardan birinin tamamının diğerinin ise yarısının ödenmesiyle ortaya çıkan adaletsizliğe Devlet'in mali kaynaklarının yeterliliği gerekçe gösterilemez..."

³¹ Güzel, Okur Canıklioğlu, a.g.e., s.742.

çıkmaktadır. Bu olasılıklarda farklı kişilerden ve farklı sigorta kollarından gelir ve aylık birleşmesi durumu ortaya çıkabilir. Hükümün uygulanması basitleştirilmiş olmasına farklı sigorta kollarından ve farklı kişilerden ikiden fazla gelir ve/veya aylık alınmasını olanaksız hale getirmiştir. Bize göre yalnızca aynı sigorta kollarından ikiden fazla gelir ya da aylık alınmasını engelleyen bir hüküm olmalıydı. Çünkü söz konusu sigorta kolları için sigortalı ya da farklı kişiler tarafından ayrı ayrı prim ödenmiştir.

Bir örnek vermek gerekirse, hem anne hem babasının her ikisinden de dört dosya üzerinden gelir ve aylık bağlanabilecek hak sahibine sadece bu gelir ve aylıklardan en fazla ödemeye imkân veren iki dosya üzerinden gelir veya aylık bağlanacaktır. Böylece Kanunda ikiden fazla gelir ya da aylık bağlanması engellenmiştir. Bir başka örnek ikiden fazla çocuğundan aylık ve gelire hak kazanan anne veya baba, kendi sigortalılığından kaynaklanan hem aylık hem de gelir ayrıca eşinden aylık veya gelire hak kazanan kişinin durumu da böyledir³².

Belirtmek gerekir ki, diğer dosya veya dosyalardaki gelir ve aylık hakları durum değişikliği veya diğer bir dosyadan gelir veya aylığa hak kazanıldığı tarihe kadar düşecektir.

Ayrıca, burada hüküm bulunmayan hallerde bu Kanunun'un 34. ve diğer maddelerindeki hükümlere bakılmalıdır³³.

5. 5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU'NUN YÜRÜRLÜK TARİHİNDEN ÖNCEKİ DURUM VE KANUN DÖNEMİNE ETKİLERİ

5.1. 5510 sayılı Kanun'un Yürürlük Tarihinden Önceki Durum

Geçmiş dönem Sigorta Kanunlarından biri olan 506 sayılı Kanun'un uygulamasında, bir veya bir kaç sigorta meselesi aynı sigortalıda birleşerek, kişinin aynı anda birkaç gelir ve aylıktan yararlanması haline dönüşebilmekteydi. Malullük aylığı alan bir kişi belli bir süre sonra yaşlılık aylığına hak kazanabilirdi veya iş kazası ya da meslek hastalığı sonucunda kendisine gelir bağlanan kişi aynı ya da farklı bir nedende dolayı malullük aylığına hak kazanmış olabilmekteydi.

Söz konusu Kanun döneminde; aynı sigortalının 506 sayılı Kanun'a göre iki farklı sigorta kolundan aylık veya gelir almaya hak kazanması olasılığı mevcuttu. Buna göre sigortalı, malullük aylığına hak kazanma koşullarını taşıırken aynı zamanda yaşlılık sigortasından yaşlılık aylığı veya iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortasından sürekli iş göremezlik geliri almaya hak kazanmış

³² Sözer, Saraç, "a.g.m.", s.1492.

³³ Sözer, a.g.e., s.494.

olabilirdi. Kanun koyucu, böyle bir durumda sigortalının hak kazanılan bütün sigorta kollarından tam olarak aylık veya gelir almasını kabul etmemiştir. Bu durumlarda aylık veya gelirlerin ne şekilde hesap edileceği 506 sayılı Kanun'un "Gelir ve Aylıkların Birleşmesi" başlıklı 92. maddesinde düzenlenmiştir³⁴. Sigortalının hem malullük aylığına hem de yaşlılık aylığına hak kazanmış olması durumunda her iki aylığı birden alması kabul edilmemiştir. Konunun düzenlendiği 506 sayılı Kanun'un 92/I. maddesi uyarınca bu durumda olan sigortalıya, hak kazandığı aylıklardan yüksek olanı, aylıklar eşitse yalnızca yaşlılık aylığı bağlanırdı³⁵.

Buna göre, sigortalının hak kazandığı malullük aylığı ve yaşlılık aylığı hesaplanmakta, hangi aylık daha yüksek miktarda çıkarsa o aylığın ödenmesine hükmedilmektedir. Eğer aylıklar birbirine eşit çıkarsa sadece yaşlılık aylığı bağlanmaktaydı. Belirtmek gerekir ki, maluliyet veya yaşlılık aylıklarından hangisinin daha yüksek olduğu maluliyet oranına, prim sayısına, yaş durumuna göre bazen malullük aylığı bazen de yaşlılık aylığı miktarı yüksek çıkabilmekte ya da iki aylık birbirine eşit olabilmekteydi³⁶. Görüldüğü gibi burada sigortalının hak kazandığı aylıklardan bir tanesinin hiç dikkate alınmaması yöntemi benimsenmiştir. Bunun sebebi her iki aylık için alınan primin ortak olmasıdır³⁷.

5510 sayılı Kanun döneminde hem malullük, hem de yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıya, bu aylıklardan sadece fazla olanının ödeneceğini yukarıda belirtmiştik (m.54/1, a,1). Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının tek prim esasına bağlı oluşu, edimde de teklik sonucunu doğurmuştur. Eğer aylıklar aynı ise sigortalıya sadece yaşlılık aylığı verilir³⁸.

³⁴ "Hem malullük hem de yaşlılık sigortasından aylık bağlanmasına hak kazanan sigortalıya, bu aylıklardan yüksek olanı, aylıklar eşitse yalnız yaşlılık aylığı bağlanır. Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık ve gelirlerden yüksek olanın tümü, eksik olanın da yarısı bağlanır. Bu aylık ve gelirler eşitse, iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortasından bağlanan gelirin tümü, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanan aylığın da yarısı verilir. Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık bağlanmadan önce iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortasından bağlanan ve sermayeye çevrilen gelirler ile yaşlılık sigortasından yapılacak toptan ödemelerde bu fıkra hükmü uygulanmaz. Malullük sigortasından aylık bağlanmasına ve yaşlılık sigortasından toptan ödeme yapılmasına hak kazanan sigortalıya yalnız aylık verilir."; Yarg. 21.H.D.nin 09.03.2010 tarihli ve E. 2009/4311-K. 2010/2484 sayılı kararı www.kazanci.com.tr, (Erişim tarihi, 19.09.2014).

³⁵ Coşkun Saraç, "Sosyal Sigortalarda Risklerin Birleşmesi: Birden Fazla Gelir ve Aylık Bağlanması", Çimento İşveren D., Mart 2001, s.30; Can Tuncay, *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s.367; Yusuf Alper, *Türkiye'de Sosyal Güvenlik, Sosyal Sigortalar*, Ekin Kitabevi, 4. Basım, İstanbul 2003, s.296; Kenan Tunçomağ, *Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar*, 2. Baskı, İstanbul 1982.s.407.

³⁶ İhsan, Çakmak, *Şerhli Sosyal Sigortalar Kanunu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2001, C.I, s.1486.

³⁷ Bkz. Ali Güzel, A.Rıza Okur, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Yenilenmiş 10.Baskı, İstanbul 2004, s.343; Mustafa Çenberci, *Sosyal Sigortalı Kanunu Şerhi*, Ankara 1985, s.621; Alper, *Türkiye'de Sosyal Güvenlik*, 2003, s.296.

³⁸ Çenberci, a.g.e., s.621; Saraç, a.g.m., s.30 vd.

Bu şekildeki bir düzenleme isabetlidir. Çünkü uzun vadeli sigorta kolları için ödenen prim, (% 20) yaşlılık, maluliyet ve ölüm riskleri için ödenmektedir. AB mevzuatı da aynı hususu benimsemiştir (m.48)³⁹. Bu kapsamda, sigortalılık süresi birden fazla ülkede geçen kişi, malullük sonrası hak ettiği, malullük aylığı, yaşlılık sigortası koşulları da gerçekleştiğinde ülkelerinin mevzuatı ve tüzük hükümlerine göre yaşlılık aylığına dönüşür⁴⁰.

Malullük aylığı bağlanması koşulları ile iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından sürekli iş göremezlik geliri bağlanması koşullarının aynı kişide birleşmesi durumunu düzenleyen 506 sayılı Kanun'un 92/2 maddesine göre, maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık ve gelirlerden yüksek olanın tümü, eksik olanın da yarısı bağlanır⁴¹. Bu aylık ve gelirler eşitse, iş kazalarıyla meslek hastalıkları sigortasından bağlanan gelirin tümü, maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanan aylığın da yarısı verilir⁴². Görüldüğü gibi burada, sigortalı birbirinden bağımsız olarak primlerini ödediği iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortası ile maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortaları açısından tümüyle olmasa bile ayrı ayrı yardıma hak kazanmaktaydı⁴³.

Ancak hemen belirtmek gerekir ki, anılan madde 506 sayılı Kanundan yararlanarak iki farklı sigorta kolundan gelir veya aylık almaya hak kazanmak durumu için uygulanmaktadır. Yoksa 92. maddede yer alan hükümler değişik sosyal güvenlik kuruluşlarından aylık alanlara uygulanmaz⁴⁴. Öte yandan, 92. madde 506 sayılı Kanun'a göre malullük aylığı ve yabancı bir ülkeden alınan aylığın birleşmesi durumu için de uygulanmamaktadır⁴⁵.

³⁹ 29 Nisan 2004 gün ve 883/2004 sayılı Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Koordinasyonu Hakkında Tüzük.

⁴⁰ Sözer, Saraç, **a.g.m.**, s.1485.

⁴¹ Davacı, kusuru olmadığı iddiasıyla Sosyal Güvenlik Kurumu'na borçlu olmadığını tespitine karar verilmesini talep etmiştir. Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahiplerine bu aylık ve gelirlerden yüksek olanın tümü, eksik olanın da yarısı bağlanır. Yarg.10.HD.nin, 26.1.2009 tarihli ve E.2007/19590-K.2009/452 sayılı kararı; Bozma sonrası yapılan yargılama sonucunda; bozma ilamı çerçevesinde birden fazla sigortalılığın birleşmesi nedeniyle davacıya bağlanan ölüm ve iş kazası sigorta kollarından gelir ve aylığının karşılaştırılarak, yüksek gelirin tümü, eksik olanında yarısı bağlanması gerekir. Ayrıca işleme konu tarihler arasındaki fazla ödenen aylıklar yönünden Kurumun istirdat hakkı olduğu gözetilmelidir. Yarg.10.HD.nin, 28.6.2011 tarihli ve E. 2011/3288-K. 2011/9604 sayılı kararı, www.kazanci.com, (Erişim tarihi, 19.09.2014).

⁴² Çenberci, **a.g.e.**, s.621; Tuncay, **Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri**,s.367; Tunçomağ, **1982**, s.455; Alper, **Türkiye'de Sosyal Güvenlik**, 2003, s.296; Saraç, **a.g.m.**, s.30; Güzel, Okur, **a.g.e.**, s.343.

⁴³ Bkz. Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1104.

⁴⁴ Örneğin "kişi Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan yaşlılık, Emekli Sandığından malullük aylığı almış olsa bile, kuruluşlar farklı bulunduğundan 92. Maddenin uygulama olanağı yoktur", Yarg.10 HD., 10.10.1996 tarihli ve 7804 E., 8510 K. sayılı kararı, Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1106.

⁴⁵ "Hem Federal Almanya'dan hem de SSK'dan aylık alanlara 92. madde uygulanmaz", Yarg. 10 HD.nin, 29.11.1982 tarihli, 4535 E., 5274 K sayılı kararı, Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1106.

Belirtmek gerekir ki, burada incelediğimiz durum aylık veya gelire hak kazanma koşullarının bir araya gelmesidir. **Yoksa aylık veya gelir dışındaki yardımlara hak kazanmada birleşme söz konusu olmaz.** Zira örneğin işe alıştırma veya sağlık yardımlarında nitelikleri gereği tek yardım yapılması yeterli olduğundan birden fazla yardım yapılmaz. Öte yandan sosyal yardım zammı açısından da teklik ilkesi benimsenmiştir⁴⁶.

Sigortalının malullük aylığının yanında başka bir sigorta kolundan aylık veya gelir almaya hak kazanıp kazanmadığı mahkemece resen araştırılması gereken bir konudur. Bu sebeple, bu konu yargılamada öne sürülmesine bile resen araştırılıp incelenmeli ve 92. maddenin uygulanmasının gerekli olup olmadığı saptanmalıdır⁴⁷.

Malullük aylığı ve yaşlılık sigortası toptan ödemesi hususunu, 5510 sayılı Kanun düzenlenmemiştir. 506 sayılı Kanun'da bu konuda, malullük aylığı yanında ayrıca yaşlılık sigortasından toptan ödemeye hak kazanan sigortalıya yalnız aylık verileceği, ayrıca toptan ödeme yapılmayacağı belirtilmekteydi (m. 92/3)⁴⁸. Başka bir deyişle yaşlılık aylığının bağlanamaması nedeniyle yatırılmış olan primleri Kurumdan geri isteyememektedir. Bu hükmün getiriliş amacı da yukarıda da belirttiğimiz üzere yaşlılık sigortası primi ile malullük sigortası priminin tek ve aynı oranda ödenmiş olmasıdır⁴⁹. 5510 sayılı Kanun döneminde de aynı esasın benimsenmesi gerekirdi. Gerçekten, primlerdeki teklik, yardımda da teklifi getirir. Böyle bir durumda da asıl olan aylık öden-

⁴⁶ İki ayrı sigorta kolundan veya iki ayrı dosyadan gelir ve aylık alanlara en fazla ödemeye imkân veren bir dosya üzerinden sosyal yardım zammı ödemesi yapılır. Dava konusu olayda da; dosya içeriğine nazaran sosyal yardım zammının ölüm sigortası dosyasından ödendiğinin, işkazalarıyla meslek hastalıkları dosyasından ödenen sosyal yardım zammının ise fiili ödemeye dönüştüğünün anlaşılması karşısında, davalının sosyal yardım zammı yönünden rücu alacağından sorumluluğu bu çevrede belirlenmelidir. Yarg. 10.HD.nin, E. 26.5.1998 tarihli ve 1998/3667-K. 1998/3801 sayılı kararı, www.kazanci.com.tr, (Erişim tarihi, 19.03.2016).

⁴⁷ Yarg. 10 HD, 3.5.1982 tarihli ve 2004 E., 2432 K. sayılı kararı, Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1107.

⁴⁸ SSK'nın 64. maddesine göre, maluliyet ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş bulunan sigortalı veya 50 yaşını doldurmuş bulunan ve erken yaşlanmış olduğu tespit edilen sigortalı kendisinin ve işverenlerinin ödediği maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin toplamının yaşlılık sigortasından toptan ödeme şeklinde verilmesine hak kazanır. Ancak bunun için belirtilen koşulları taşıyan sigortalının çalıştığı işinden (veya işlerinden) yazılı talepte bulunması gerekmektedir. Ayrıca sigortalıya aylık bağlanması olanağı varken, toptan ödeme yapılması olanağı bulunmamaktadır. SSK92/3'e göre, maluliyet sigortasından aylık bağlanmasına ve yaşlılık sigortasından toptan ödeme yapılmasına hak kazanan sigortalıya yalnızca malullük aylığı verilir. Bu durumdaki sigortalıya yaşlılık sigortasından toptan ödeme yapılmaz. Diğer bir deyişle, sigortalı yaşlılık aylığının bağlanamaması sebebiyle yatırmış olduğu primleri Kurumdan geri isteyemez. Ödenen primlerin ortak olması sadece bir yardımın ödenmesi sonucunu doğurmuştur. Resul, Aslanköylü, *Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu ve İlgili Kanunlar*, C.1, C.2, Ankara 2004, s.1087; Çenberci, *a.g.e.*, s.621; Tuncay, *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, s.367; Alper, *Türkiye'de Sosyal Güvenlik*, 2003, s.296.

⁴⁹ Aslanköylü, **Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı**, s.1105.

mesi olup, aylık hakkı varken sigortalıya **toptan ödeme yapılması mümkün değildir**. Düzenleme yapılmadığı takdirde, Yargıtay'ın, vereceği kararlar ile bu durumu açıklığa kavuşturacağını düşünmekteyiz.

1479 sayılı Kanun'da kısa vadeli risk sistemi bulunmamakta iş kazası ve meslek hastalığına bağlı malullük kavramı şeklinde, aylık şeklinde düzenlenmiştir. Bu Kanuna tabi bağımsız çalışanlar için gelir ve aylıkların birleşmesi olasılığı mevcut değildir. 5434 sayılı Kanun'da da kısa vadeli sigorta kolu bulunmamaktadır⁵⁰. Dolayısıyla gelir ve aylıkların birleşmesi durumu söz konusu değildir.

5.2. 5510 sayılı Kanun'un Yürürlük Tarihinden Önceki Durumun Kanun Dönemine Etkileri ve Geçici Hükümler

5434 sayılı Kanun geçici madde 4.V'te; "Bu madde kapsamına girenlerin aylıklarının bağlanması, artırılması, azaltılması, kesilmesi, yeniden bağlanması, toptan ödemeleri, ilgi devamı, ihya ve borçlanmaları, diğer ödemeler ve yardımlar ile emeklilik ikramiyeleri hakkında bu Kanun'la yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır ve bu maddenin uygulanmasında mülga 2829 sayılı Kanun hükümleri ayrıca dikkate alınır..." şeklinde Kanun'un yürürlük tarihinden önce iştirakçi olanların ve hak sahiplerinin 2008'den sonraki durumları belirtilmiştir.

5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce (m.4/I, c hariç) bir dosyadan gelir ve aylık almakta iken 5510 sayılı Kanun'a göre yeni bir dosyadan aylık ya da gelire hak kazanan sigortalı ve/veya hak sahiplerine, eski ve yeni sigortalı statüsü aynı ise m.54 hükümlerine göre, farklı olması durumunda ise önceki Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce **bir dosyadan gelir ve aylık almakta iken 506, 1479 sayılı Kanunlara göre yeni bir dosyadan gelir ve aylığa hak kazanılması**; yani hak sahiplerinin farklı kanunlara tabi olması durumunda (Örnek; Eşinden ölüm Aylığı 2005, anneden ölüm aylığı 2015) 5510 sayılı Kanun'un 54. maddesi uygulanmayacak her iki aylık da tam olarak ödenecektir (1479 sayılı Kanun m.57, 506 sayılı Kanun m.68). Aynı Kanun kapsamında olsaydı yüksek olan ödenecek diğeri kapsamdan çıkacaktı (506 sayılı Kanun m.68). Diğer bir örnekte 2005 tarihinde yaşlılık aylığı alan 506 sayılı Kanun'a tabi sigortalı, aynı zamanda 2013 tarihinde 506 sayılı Kanun'a istinaden eşinden de ölüm gelirin hak kazanırsa yüksek olanın tamamı az olanın ise yarısına hak kazanacaktır⁵¹.

⁵⁰ Sözer, Saraç, **a.g.m.**, s.1486; Saraç, **a.g.m.**, s.30 vd.

⁵¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mustafa Kuruca, Murat Özdemir, *Tüm Yönleriyle Emeklilik*, Yaklaşım Yayıncılık, 2013, Ankara, s.214 vd; Ayrıca Bkz. Mehmet Bulut, *İşverenler ve Hukukçular İçin Sosyal Güvenlik Hukukunda Uygulamalar*, Bilge Yayınevi, Ankara, 2011, s.599-646; Yarg. 10.H.D.nin

506 sayılı Kanun'a tabi Anneden ölüm aylığını 2007 den beri almakta olan hak sahibine, m.4/I. b'li babadan da 2014 tarihinden ölüm aylığına hak kazanması durumunda her iki statü de farklı olduğundan iki aylığı da tam olarak alacaktır. Her iki statü de aynı olsaydı, yüksek olanın tamamını, az olanın da yarısını alabilecekti.

5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce **bir dosyadan gelir ve aylık almakta iken** 5510 sayılı Kanuna göre yeni bir dosyadan gelir ve/veya aylığa hak kazanılması halinde, statülerin aynı olması durumunda 5510 sayılı Kanun m.54 hükümleri geçerlidir. Farklı olması durumunda ise karşılaştırma yapılmayacaktır⁵².

506 sayılı Kanun'a tabi olan sigortalıların, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce birden fazla dosyadan gelir veya aylık alınması durumunda bu Kanun'un yürürlük tarihinden sonra yeni dosyadan gelir veya aylık alınmasına hak kazanılması durumunda yeni bağlanacak dosyadaki gelir ve aylık miktarı da dâhil olmak üzere mukayese yapılarak en düşük miktarlı dosyanın kapsamdan çıkarılacağı geçici madde 7.V'te belirtilmiştir. Bu kapsamda, 5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce **birden fazla dosyadan gelir ve aylık almakta iken** 5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden sonra yeni bir dosyadan gelir ve/veya aylığa hak kazanılması durumunda, yeni bağlanacak gelir ya da aylık da dâhil olmak üzere karşılaştırma yapılacak ve en düşük miktardaki dosya kapsamdan çıkarılacaktır (m.54/II, Geç.m.7/V).

Kanunkoyucu daha önceki sosyal sigorta sisteminde aylığa ve gelire hak kazanmış ve aylık ya da gelir bağlanmış olanlar bakımından eski sistemin devamına müsaade etmiştir⁵³.

Ölen eşinden dolayı ölüm aylığı almakta olan davacının babasından da ölüm aylığına hak kazanıp kazanmadığı konusunda görülen dava bu konuya örnektir. Davacı, ölen eşinden ölüm aylığı almaktadır. Davacı, ölen babasından dolayı ölüm aylığı talebini 04.01.2008 tarihinde dile getirmiştir. Davacının evli olması nedeniyle eşinin ölüm tarihinden önce ölüm aylığı talep etmesi mümkün değildir. Ancak Yarg. HGK. yaptığı inceleme neticesinde, 02.07.2005 tarih 5386 Sayılı Yasa'nın 2. Maddesi ile 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa eklenen Geçici 91. Madde ile getirilen düzenlemeye göre 06.08.2003 tarihinden önce ölen babası nedeniyle hak sahibi olan davacının, eşinden ölüm aylığı almakta olsa dahi evliliğinin ölüm nedeniyle son bulma-

28.06.2011 tarihli ve E. 2011/3288-K. 2011/9604 sayılı kararı; "birden fazla sigortalılığın birleşmesi nedeniyle davacıya bağlanan ölüm ve iş kazası sigorta kollarından gelir ve aylığının karşılaştırılarak, yüksek gelirin tümü, eksik olanında yarısı bağlanması gerekir." www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi 29.03.2016)

⁵² Ayrıntılı bilgi için Bkz. Cüneyt Olgaç, Sosyal Güvenlik Sisteminde Tahsis Uygulaması, <http://www.sgkrehberi.com/haber/7525> (Erişim Tarihi 29.03.2016)

⁵³ Arıcı, **Türk Sosyal Güvenlik Hukuku-2015**, s.456.

sından sonra babasından da ölüm aylığı talep etme hakkına sahip olduğuna karar vermiştir. Kararın isabetli olduğu öğreti de belirtilmiştir⁵⁴.

Geçiş hükümlerinde kazanılmış hak kavramlarına dikkat edilmesi isabetli olmuştur. Ancak, tek çatı felsefesi ile yola çıkan Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin tüm sigortalıların ve/veya hak sahiplerinin aynı hükümlere tabi olması hususunun bu geçiş sisteminden dolayı 40-50 sene sonraya kalmış olması eleştiriye açıktır.

SONUÇ

Çalışmamızda, gelir ve aylıkların birleşmesi hususunda yürürlükteki sistem ve geçmiş sosyal güvenlik sistemleri kapsamında kazanılmış hakları karşılaştırdık ve sorunları ortaya çıkarmaya çalıştık. Bu kapsamda ulaştığımız sonuçlar özetle aşağıda sunulmuştur.

Gelir ve aylıkların birleşmesinde farklı primler kesilmesine rağmen aylık ve gelirlere birinin tam birinin ise yarım ödenmesini yukarıda da belirttiğimiz sebeplere istinaden uygun bulmuyor ve her iki edimin de tam olarak ödenmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

Hem eşinden, hem de ana ve/veya babasından ölüm aylığına hak kazananlara, tercihine göre eşinden ya da ana ve/veya babasından bağlanacak aylığı bağlanmaktadır. Ancak, Kanunkoyucunun eşe aylık bağlama konusunda ikinci aylığın yarısının bağlanması kıstasından ayrılması gerektiğini değerlendiriyoruz.

Vazife malullüğü aylığı almakta iken, tekrar sigortalı olanlardan hem vazife malullüğü hem de yaşlılık aylığına hak kazananlara her iki aylığın verilmesinin isabetli bir düzenleme olduğunu mütalaa ediyoruz.

Bir kişide ikiden fazla gelir veya aylık birleştiği takdirde, bu gelir ve aylıklardan en fazla ödemeye imkân veren iki dosya üzerinden gelir veya aylık bağlanması hususu daha önceki kanunlarda bulunmamaktayken, 5510 sayılı Kanun ile hüküm altına alınmış olması isabetli olmuştur. Ancak, burada kişi ve sigorta kolu ayrımı yapılmamış olması hükmü eleştiriye açık hale getirmiştir.

5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önceki farklı Kanunlar'a tabi çalışmalardan dolayı farklı gelir ve aylık birleşmeleri hususunda, 5510 sayılı Kanun'un geçiş hükümleriyle kazanılmış hak kavramlarına dikkat edilmesi isabetli olmuştur. Ancak, tek çatı felsefesi ile yola çıkan Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin tüm sigortalıların ve/veya hak sahiplerinin aynı hükümlere tabi olması hususunun bu geçiş sisteminden dolayı 40-50 sene sonraya kalmış olmasını, hukukun genel ilkelerinden eşitlik ve adalet ilkelerine aykırılığını değerlendiriyoruz.

⁵⁴ Tuncay, Ekmekçi, a.g.e., s.482, Yarg.HGK'nın 21.03.2012 tarihli ve E.21-22/K.223 sayılı kararı, www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi 30.03.2016)

Tablo.1: Aylıkların Birleşmesi (m.54/l, a)

		Uzun Vadeli Sigorta Kolları							
		Millk. Aylığı	Vazife M. aylığı	Yaşlılık Aylığı	Ölüm Aylığı	Ölen Eşten Aylık	Ölen Babadan Aylık	Ölen Anneden Aylık	Ölen Çocuktan Aylık
Uzun Vadeli Sigorta Kolları	Malullük Aylığı	x	Yüksek Olanı	Yüksek Olanı					
	Vaz. M. aylığı	Yüksek Olanı	x	Her ikisi	Her ikisi	Her iki aylık			
	Yaşlılık Aylığı	Yüksek Olanı		x					
	Ölüm Aylığı		Her ikisi		x				
	Ölen Eşten Aylık					Tercih ettiği bir aylık	Tercih ettiği bir aylık	Tercih ettiği bir aylık	
	Ölen Babadan Aylık					Tercih ettiği bir aylık	x	Yüksek olanın tamamı/ Diğerinin yarısı	
	Ölen Anneden Aylık					Tercih ettiği bir aylık	Yüksek olanın tamamı/ Diğerinin yarısı	x	
Ölen Çocuktan Aylık								En Fazla Ödemeye İmkan veren iki Dosyadan Yüksek olanın tamamı/ Diğerinin yarısı	

Tablo.2: Gelirlerin Birleşmesi (m.54/l, b)

		Kısa Vadeli Sigorta Kolları				
		Sürekli İş Göremezlik Geliri	Ölen Eşten Gelir	Ölen Babadan Gelir	Ölen Anneden Gelir	Ölen Çocuktan Gelir
Kısa Vadeli Sigorta Kolları	Sürekli İş Göremezlik Geliri	x	Her iki Gelir			
	Ölen Eşten Gelir	Her iki Gelir	Tercih ettiği bir gelir	Tercih ettiği bir Gelir	Tercih ettiği bir Gelir	
	Ölen Babadan Gelir			x	Yüksek olanın tamamı/ Diğerinin yarısı	
	Ölen Anneden Gelir			Yüksek olanın tamamı/ Diğerinin yarısı	x	
	Ölen Çocuktan Gelir					En Fazla Ödemeye İmkan veren iki Dosyadan Yüksek olanın tamamı/ Diğerinin yarısı

Tablo.3: Gelir ve Aylıkların Birleşmesi (m.54/l, c)

		Uzun Vadeli Sigorta Kolları				Kısa Vadeli Sigorta Kolları	
		Malullük Aylığı	Vazife M. aylığı	Yaşlılık Aylığı	Ölüm Aylığı	Sürekli İş Göremezlik Geliri	Ölüm Geliri
Uzun Vadeli Sigorta Kolları	Malullük Aylığı	Malullük, yaşlılık, ölüm sigortaları ve vazife malullüğü ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık veya gelirlerden yüksek olanın tamamı, az olanın yarısı, eşitliği halinde ise iş kazası ve meslek hastalığından bağlanan gelirin tümü, malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığının yarısı bağlanır.					
	Vaz. M. aylığı						
	Yaşlılık Aylığı						
	Ölüm Aylığı						
Kısa Vadeli Sigorta Kolları	Sürekli İş Göremezlik Geliri						
	Ölüm Geliri						

KAYNAKÇA

- Ali, Ekin, Zorunlu Sigortalılık İlkesi Kapsamında Sigortalılık Hallerinin Çakışması ile Gelir ve Aylıkların Birleşmesi, Sosyal Güvenlik Dergisi, 2016, C.6, S.1, s.94-125.
- Ali, Güzel/ Nursen, Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, 9. Basım, İstanbul 2009.
- Ali, Güzel/ Ali Rıza, Okur, Sosyal Güvenlik Hukuku, 9. Basım, İstanbul 2003.
- Ali, Güzel/ Ali Rıza, Okur/ Nursen, Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, 14. Basım, İstanbul 2014.
- Ali Nazım, Sözer, Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, Ankara 2015, Beta Kitapevi.
- Ali Nazım, Sözer/ Coşkun, Saraç, “Sosyal Sigorta Edimlerinde Çokluk Birden Fazla Ödenek, Gelir ve Aylığa Hak Kazanmak”, Legal İşHSGHD, 20. Sayı, 2008, s.1481-1492
- Ali Rıza, Okur, “Sosyal Güvenlik Reformu: Uzun Dönemli Sigorta Dalları”, Çalışma ve Toplum, 2006/1, s.106-146.
- Can, Tuncay, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2002.
- Can, Tuncay/ Ömer, Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, Beta Yayınları, 16. Baskı, İstanbul, 2013.
- Cevdet İlhan, Günay, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008.
- Coşkun, Saraç, “Sosyal Sigortalarda Risklerin Birleşmesi: Birden Fazla Gelir ve Aylık Bağlanması”, Çimento İşveren D., Mart 2001, s.30 vd.
- İhsan, Çakmak, Şerhli Sosyal Sigortalar Kanunu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2001, C.I.
- Kadir, Arıcı, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Gazi Kitapevi, Ankara, 2015.
- Kenan, Tunçomağ, Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, 2. Baskı, İstanbul 1982.
- Levent, Akın, Sosyal Güvenlik Hukukunda Bağımlı Çalışanların Maluliyeti, Ankara 2007.
- M.Refik, Korkusuz/ Suat, Uğur, Sosyal Güvenlik Hukuku, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa, 2015.
- Mehmet, Bağcı, Maluliyet ve Vazife Maluliyeti, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2014.
- Mehmet, Bulut, İşverenler ve Hukukçular İçin Sosyal Güvenlik Hukukunda Uygulamalar, Bilge Yayınevi, Ankara, 2011.
- Mehmet, Can, Açıklamalı İçtihatlı Sosyal Sigorta Kanunu Uygulaması, Yaklaşım Yayınları, 1995.
- Müjdat, Şakar, Sosyal Güvenlik Hukuku, Beta Yayınları, 9. Baskı, 2009.
- Müjdat, Şakar, Sosyal Sigortalar Uygulaması, 11. baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2014.

- Müjdat, Şakar, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku, 7. baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2014.
- Mustafa, Çenberci, Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi, Ankara 1985, (Kısaca 1985).
- Mustafa, Kuruca/ Murat, Özdemir, Tüm Yönleriyle Emeklilik, Yaklaşım Yayıncılık, 2013, Ankara.
- Polat, Tunçer, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, 3. Baskı, Ekin Basın yayın Dağıtım, 2015.
- Resul, Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu ve İlgili Kanunlar, C.1, C.2, Ankara 2004.
- Resul, Aslanköylü, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi (Şerh-SSK ile Karşılaştırmalı), Ankara, 2009.
- Resul, Kurt, İş Hukuku ve Sosyal Sigorta Mevzuatında Usul ve Esaslar, İstanbul, 2002.
- Yusuf, Alper, Türkiye'de Sosyal Güvenlik, Sosyal Sigortalar, Ekin Kitabevi, 4. Basım, İstanbul 2003.
- Yusuf, Alper, Türk Sosyal Güvenlik Sistemi, Sosyal Sigortalar Hukuku, Dora Kitabevi, 5. Basım, İstanbul 2013.
- 29 Nisan 2004 gün ve 883/2004 sayılı Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Koordinasyonu Hakkında Tüzük
- SGK'nın 2008/96 tarihli ve sayılı, "5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Tahsis Mevzuatına İlişkin Hükümleri" konulu genelgesi.
- SGK'nın 2009/70 tarihli ve sayılı "Gelir ve Aylıkların Birleşmesi" konulu genelgesi.
- Ayhan Tuncer, <http://www.isvesosyalguvenlik.com/vazife-malulu-ayligi-alanlarin-ca-listirilmalari-halinde-5510-sayili-kanuna-gore-sigortalilik-durumlari> (Erişim tarihi 19.03.2016)
- Can, Tuncay, "5510 Sayılı Kanun Açısından Uzun Vadeli Sigorta Kolları", www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi 19.03.2016).
- Cüneyt, Olgaç, Sosyal Güvenlik Sisteminde Tahsis Uygulaması, <http://www.sgkrehberi.com/haber/7525> (Erişim Tarihi 29.03.2016)
- www.kazanci.com.tr
- www.legalbank.com.tr

